

Modellen for Menneskelig aktivitet - ERGOTERAPIFAGLIGT SELSKAB FOR PSYKIATRI OG PSYKOSOCIAL REHABILITERING den 2. maj 2012

Lektor ergoterapeut cand. pæd. Jesper
Larsen Mærsk, Ergoterapeutuddannelsen
Campus Næstved University College
Sjælland

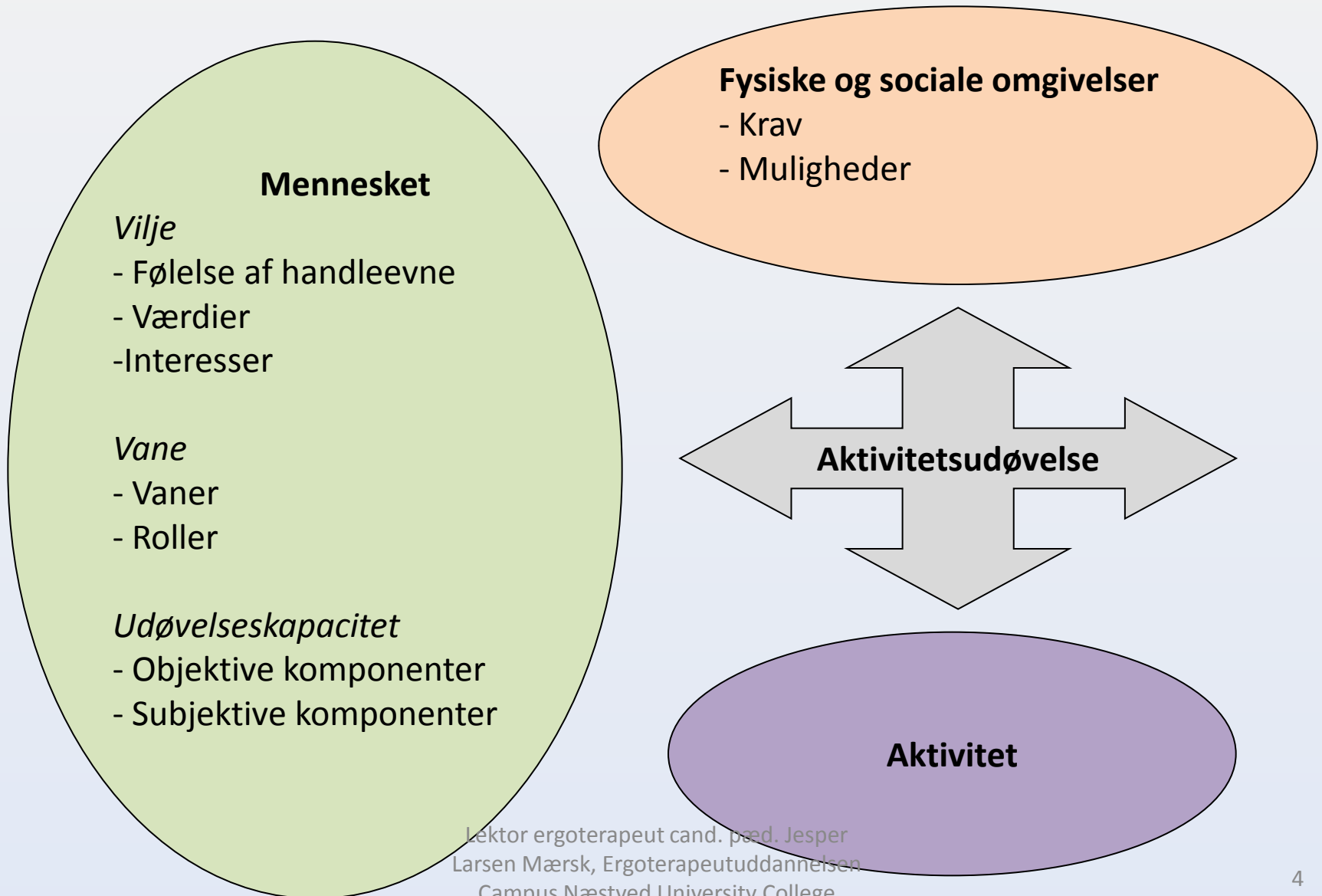
Fakta om MoHO

- Primært udviklet af Gary Kielhofner (1949 – 2010) med udgangspunkt i hans masterafhandling i 1970'erne.
- Gary Kielhofner havde en doktorgrad ved The Chicago University og Illinois
- MoHO er en vejledende praksismodel i forhold til indsamling af informationer om en klients situation og valg af fremgangsmåde i forhold til intervention
- Modellen fokuserer blandt andet på:
 - motivation for aktivitet
 - at aktivitet er struktureret i rutiner og livsstil
 - på aktivitetsudøvelsens natur
 - på omgivelsernes indflydelse på aktiviteten

Fakta om MoHO

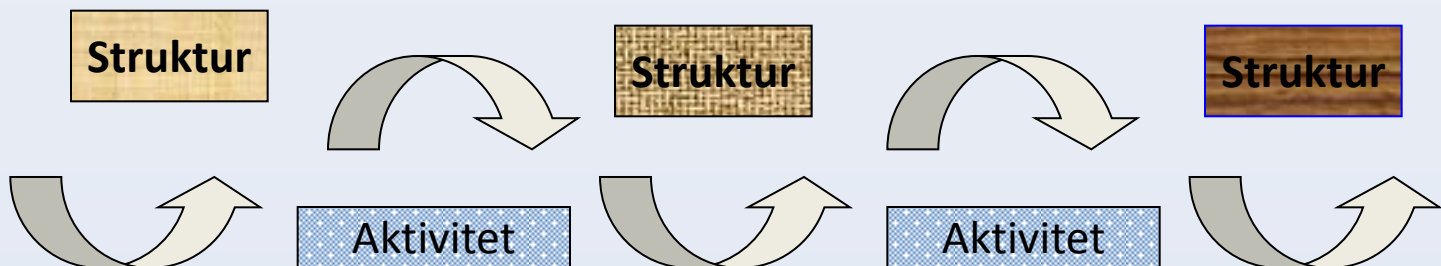
- Bygger på dynamisk systemteori
- Er under fortsat udvikling i samarbejde med praktiserende ergoterapeuter
- Den ser aktivitet som et dynamisk sammenspil mellem menneske, aktiviteten og omgivelserne.

Model for menneskelig aktivitet

Det dynamiske og systemteoretiske aspekt

- Det menneskelige system er ikke et statisk apparat. Derimod er det menneskelige system dynamisk, der opbygges og reorganiseres gennem aktivitet.

MOHO teori: grundlæggende begreber

Menneske – aktivitet – omgivelser

Mennesket består af 3 interrelaterede komponenter
= begreber, der forklarer, hvordan mennesker udvælger, organiserer og går i gang med aktivitet

- **vilje** (motivation),
- **vanedannelse** (mønstre og rutiner)
- **udøvelses kapacitet** (fysisk og mentalt)

Aktivitet foregår i tæt samspil med

- **omgivelserne** (fysiske og sociale)

Vilje

Følelse af handleevne:

- Vores bevidsthed om/kendskab til/holdning til nuværende og potentielle evner.
- Vores erfaring med hvor duelige vi er til at anvende vores egne evner.
- Vores kendskab til hvor meget eller hvor lidt vi kan kontrollere vores egne følelser og handlinger
- Vores tanker og følelser omkring hvor effektive vi er i forhold til at bruge vores evner i forhold til en given aktivitet

Vilje

Interesser:

- *Interesser defineres som dispositioner for at finde glæde og tilfredshed ved aktiviteter og være bevidst om hvorfor vi synes om aktiviteterne.*
- Interesser stammer fra erfaringer med at bestemte aktiviteter, der giver glæde og tilfredshed.
- At interessen i en given aktivitet giver os bevidsthed om, at vi gerne vil indlade os på en lignende aktivitet i fremtiden.
- Giver os en fornemmelse af hvorfor vi kan lide at udføre en aktivitet på en måde frem for en anden.

Vilje

Værdier:

- *Værdier: defineres som et sammenhængende sæt af overbevisninger, der giver de daglige aktiviteter deres betydning eller norm og dermed skaber stærke dispositioner for at handle i overensstemmelse hermed.*
- Vores tro og overbevisning om hvad der er vigtigt, godt og forkert.
- Hvad der er værd at handle på
- Giver retning til hvordan man bør handler i en given situation
- Vores livsanskuelse og ansvarfølelse
- Hvad der er trygt og hvad der ikke er
- Hvad der ville være at handle i mod vores bedste overbevisning, og dermed være med til at give en følelse af skam og skyld

Vaner

Vaner:

- *Vaner defineres som latente tendenser tilegnet gennem tidligere gentagelser, som hovedsagelig foregår på et bevidst plan og som påvirker en lang række adfærdsmønstre i kendte situationer*
- Er "handlegrammatik" for hvordan man handler i den velkendte verden.
- Er en automatiseret vejledning for hvordan en given situation skal tackles.
- Giver retning for hvordan vi skal placere os i forhold til andre i en given kontekst.

Vaner

Roller:

- *Roller defineres klarhed over en bestemt social identitet og de dertil knyttede forpligtigelser, hvilket tilsammen udgør en baggrund for at kunne opfatte relevante situationer og opføre sig på en bestemt måde, som passer hertil*
- En persons opfattelse af sig selv som f.eks. studerende, mor, søn, socialrådgiver, osv.
- En forventning til hvordan mennesker kommunikerer
- Hvordan mennesker finder ud af hvilke en type samspil, der burde finde sted i en given situation
- Hvilke muligheder og forventninger, der påhviler en given social identitet
- Roller bestemmer hvilke aktiviteter vi giver os i kast med
- Vores forventninger til hvordan andre agerer i en bestemt rolle

Udøvelseskapacitet

- Fysiske og kropslige system, - nervesystemet, hjerte- og lunge systemet
- Mentale og kognitive evner: - hukommelse og planlægning
- Supplerer med andre begrebsmodeller: - f.eks. biomekaniske, kognitiv-perceptuelle, sanseintegration og motorisk kontrol

Omgivelser

- Aktivitet er altid placeret i, påvirkes altid af og gives altid mening af den fysiske og sociokulturelle kontekst
- Omgivelserne angiver muligheder og ressourcer samt krav og begrænsninger
- Omgivelsernes karakteristika spiller sammen med hver enkelt persons værdier, interesser, følelse af handleevne, roller, vaner og udøvelseskapacitet

Faktorer i omgivelserne der påvirker aktivitet

- Økonomiske forhold
- Politiske forhold
- Kultur
- Rum
- Sociale grupper
- Aktivitetsformer
- Objekter eller opgaver

Forandring

Vilje – vanedannelse – udførelseskapacitet er vedligeholdt og forandret gennem hvad vi gør og hvad vi tænker og føler om det vi gør

Mennesker forandrer og udvikler sig over tid og afhængig af deltagelse i aktivitet

- hvordan vedligeholdes aktivitetsmønstre
- hvordan sker forandring

Konsekvenser for ergoterapi:

- forstå menneskets situation - vilje-vane-udførelse-omgivelser
- holistisk = alle komponenter
- dynamisk vurderingsproces = hvordan komponenterne interagerer

Fremme aktivitetsengagement i støttende omgivelser som kan støtte, motivere personen i at deltage i nye former for aktivitet som reorganiserer vilje, vanedannelse og udøvelses kapacitet

Aktivitetsidentitet

Aktivitetsidentiteten inkluderer følgende elementer

- 1) Følelsen af kapacitet og effektivitet med hensyn til at foretage sig noget.
- 2) Hvilke aktiviteter man finder interessante og tilfredsstillende at foretage sig.
- 3) Hvem man er som defineret af ens roller og forbindelser, samt en fornemmelse af livets velkendte rutiner.
- 4) Aktivitetsidentiteten giver en følelse af, hvad man forpligter sig til og regner for vigtigt.
- 5) Slutteligt er det opfattelsen af omgivelserne, hvad de støtter os i, og forventer af os

Aktivitetsadaptation

- **Aktivitetsidentitet:** En sammensat følelse af hvem man er og ønsker at være som aktivitetsvæsen, en følelse der er skabt af aktivitetsdeltagelse gennem livet.
- **Aktivitetskompetence:** Den grad hvori man fastholder et mønster for aktivitetsdeltagelse, der afspejler ens aktivitetsidentitet.
- **Aktivitetsadaptation:** Den gradvise opbygning af en positiv aktivitetsidentitet og opnåelse af aktivitetskompetence i ens omgivelser.

Work Environment Impact Scale - WEIS

- Fokus på hvordan mennesker med fysisk eller psykosocial funktionsnedsættelse oplever arbejdsmiljøets indvirker på dem.
- Mennesker i arbejde, eller snarlig tilbagevenden til et specifikt job eller en specifik type job.
- Semistruktureret interview med fire points-klassifikationsskala i fht arbejdsudøvelse, tilfredshed og velbefindende
- Kan ikke bruges til en objektiv vurdering af arbejdsmiljøet.
- Bidrage til kvalitetsudvikling, dokumentation af ergoterapeutisk praksis

Dataindsamlingsområde for WEIS

- Weis har fokus på omgivelsernes krav og muligheder. F.eks.
 - Personens oplevelse af de fysiske, kognitive og eller følelsesmæssige krav/muligheder i arbejdsopgaverne
 - Personens oplevelse af mulighederne for jobsikkerhed, anerkendelse/forfremmelse og/eller compensation i form af løn eller goder.

Worker Role Interview

- WRI

- Semistruktureret interview med en 5 pkt.'s klassifikationsskala
- Afdækker arbejdsrelaterede psykosociale faktorer
- 16 punkter som klassificerer implikationerne for hvor sandsynlig det er at borgeren får succes på arbejdet, hvad som støtter eller forstyrrer personen i at:
 - Komme tilbage til eksisterende arbejde
 - Komme i beskæftigelse
 - Beholde sit arbejde
- Relevant for alle borgere med funktionsnedsættelse; rettet mod personer med netop opstået skade eller personer med længerevarende sygdom

Dataindsamlingsområder for WRI

- WRI har fokus på:
 - Følelse af handleevne
 - F.eks. Hvordan vurderer personen sine evner og begrænsninger
 - Værdier
 - F.eks. Personens engagement i sit arbejde
 - Interesser
 - F.eks. Er personen glad for sit arbejde
 - Roller
 - F.eks. Tager personen bestik af forventningerne på arbejdet
 - Vaner
 - F.eks. Personens arbejdsvaner
 - Opfattelse af omgivelserne
 - F.eks. Personens opfattelse af arbejdsmiljøet

PAUSE!!!!!!

Referencer

- Kielhofner G (2010): MOHO Modellen for menneskelig aktivitet. 2. udgave. Munksgaard
- Kielhofner G (2009): Ergoterapi i praksis – det begrebsmæssige grundlag. 3. udgave. Munksgaard